

This suggests that linguistic phenomena are to be presented and discussed in their natural language environment. In particular, grammatical phenomena such as the use of the articles, nominalization, subjunctive mood, passive voice, constituents of clause, are perceived properly only at the level of the discourse or text.

Moreover, obviously, special attention should be given to work on grammatical errors. Thus in studying of language norms, revising grammar and doing grammar exercises the immediate correction of the students' errors is appropriate and useful, but during the production of content it is inappropriate, because it may interfere with students' communicative activities and language practice. An effective means is also encouraging students to identify and correct grammatical errors themselves.

Summing up, formation of grammatical competence is an essential component to fostering foreign language communicative competence of future translators and interpreters. Grammatical competence can be formed through conscious studying the language patterns and rules or in conjunction with semantic and situational characteristics of communicative interaction, communicative situation and communicative context.

Prospects for future research may be associated with the development of means of forming grammatical competence of future translators and interpreters and testing their effectiveness.

References

1. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching and Assessment. Available at <https://rm.coe.int/16802fc1bf> (accessed 05.01.2020).
2. Ek, Jan Ate van. Objectives for Foreign Language Learning. Vol. I: Scope Council of Europe, Strasbourg 1993. 90 p.

*Алла Ольховська
м. Харків, Україна*

Машинний переклад та постредагування у фаховій підготовці майбутніх перекладачів

The article reveals the main issues connected with the introduction of machine translation into future translators' training. It describes the notion of translation competence, its model according to EMT competence framework, its main components. Special emphasis is placed on the technological component which, in addition to such translator's indispensable instruments as CAT-tools, translation management systems, controlled language checkers and localization tools, includes machine

translation systems. The article provides the main classifications of machine translation systems based on the level of customization (generic, customizable, adaptive) and algorithms (example-based machine translation – EBMT, rule-based machine translation – RBMT, statistical machine translation – SMT, neural machine translation – NMT, hybrid machine translation – HMT), lists advantages and disadvantages of machine translation and describes the levels of quality of machine translation post-editing. The conclusion is made about the necessity of developing specialized machine translation courses for future translators.

Keywords: machine translation, post-editing, translation competence, levels of quality of post-editing, future translators

Діяльність сучасного перекладача не можлива без використання інформаційно-комунікаційних технологій, особливо це стосується письмового перекладу, який виконується переважно комп'ютерними засобами. Зважаючи на прорив, який спромоглися зробити розробники у галузі машинного перекладу, його використання з допоміжного все більше перетворюється на необхідне. Такий стан речей не може не відобразитися на професійній підготовці майбутніх перекладачів, яка має ставати дедалі технологізованішою, а тому актуальним є розгляд питань, пов'язаних з модернізацією фахової підготовки перекладача шляхом упровадження сучасних перекладацьких інформаційно-комунікаційних технологій в цілому та машинного перекладу зокрема.

Предметом нашого дослідження є фахова підготовка перекладачів, у той час як об'єктом виступає машинний переклад в її структурі.

Метою нашої статті є з'ясування місця машинного перекладу у фаховій підготовці майбутніх перекладачів, що передбачало розв'язання наступних завдань: надати визначення поняттям «фахова компетентність перекладача» та «машинний переклад», описати структуру фахової компетентності перекладача та стисло розглянути її технологічну складову; надати класифікацію систем машинного перекладу; розкрити їх переваги та недоліки, описати рівні пост-редагування та їх особливості.

З метою встановлення місця машинного перекладу у структурі фахової підготовки майбутніх перекладачів звернемося в першу чергу до поняття фахової компетентності перекладача. Беручи за основу визначення терміну «компетентність» у Європейських рекомендаціях з кваліфікаційних вимог у процесі неперервної освіти (*European Qualifications Framework for Lifelong Learning – EQF*), фахова компетентність перекладача (ФКП) – це здатність використовувати здобуті знання, навички й уміння в межах навчальних та робочих завдань, тобто здатність виконувати професійну перекладацьку

діяльність [6]. Структуру фахової компетентності перекладача утворює низка компонентів, за визначенням яких ми звернулися до європейської магістерської підготовки перекладачів *EMT (European Master's in Translation)* [2]. Вона являє собою проект партнерства Європейської комісії та закладів вищої освіти, що здійснюють професійну підготовку перекладачів на рівні магістратури, та має розгалужену систему університетів-учасників по всій Європі. Такі університети забезпечують навчання відповідно до останніх вимог ринку перекладацьких послуг та будують свої програми із врахуванням положень професійних стандартів перекладацької галузі. Таким чином, до ключових компонентів ФКП належать (див. рис. 1): мовно-культурний (*language and culture*), особистісно-міжособистісний (*personal and interpersonal*), перекладацький (*translation*), технологічний (*technology*) та професійно-орієнтований (*service provision*).

Рис. 1. Структура фахової компетентності перекладача згідно *EMT* [2]

Мовно-культурний компонент передбачає володіння майбутнім перекладачем на належному рівні мовами текстів оригіналу та перекладу, а також спектром соціолінгвістичних, культурних та транскультурних знань, навичок й умінь.

Особистісно-міжособистісний компонент включає низку так званих м'яких навичок та вмінь, які забезпечують здатність фахівця до пошуку роботи з подальшим успішним працевлаштуванням за фахом та до поступової адаптації у професійному середовищі.

Перекладацький компонент відіграє ключову роль та повинен розглядатися у широкому сенсі, адже сюди входить не лише власне

етап передачі значення з однієї мови іншою, але й стратегічна, методологічна, тематична та інші компетентності, що передують етапу передачі значення, супроводжують його та йдуть слідом за ним – від аналізу тексту до забезпечення якості по завершенні процесу перекладу.

В межах професійно-орієнтованого компоненту майбутні перекладачі повинні оволодіти усіма знаннями, навичками й уміннями з мистецтва надання перекладацьких послуг – від роботи з замовниками до управління перекладацькими проектами та процедурою забезпечення якості.

І, нарешті, технологічний компонент передбачає володіння знаннями, навичками й уміннями з сучасних та майбутніх технологій, що них використовують у процесі виконання усного та письмового перекладу. До технологій усного перекладу належать: системи менеджменту усного перекладу (*interpreting management systems – IMSes*); платформи для надання послуг віддаленого усного перекладу (*interpreting delivery platforms – IDPs*); спеціальне обладнання для усного синхронного перекладу (*simultaneous interpreting equipment*), у той час як технології письмового перекладу включають: системи менеджменту перекладу (*translation management system – TMS*); системи перевірки контрольованої мови (*controlled language checkers – CLC*); засоби локалізації (*localization tools*); системи машинного перекладу (*machine translation engines – MT*); інтегровані системи перекладу (*computer-aided translation systems or CAT-tools*). Особливо розробники моделі *EMT* акцентують увагу на необхідності володіння навичками використання у своїй роботі машинного перекладу, а також вміння постредагування текстів, оброблених системами машинного перекладу.

Машинний переклад – це переклад тексту оригіналу мовою перекладу, виконуваний повністю автоматизованим програмним забезпеченням без втручання людини [7]. Системи машинного перекладу класифікують за різними параметрами.

Так, за ступенем кастомізації виділяють системи машинного перекладу [7]: загальні (*generic MT*), які не є кастомізованими та не спеціалізуються на жодній галузі (наприклад, *Google Translate*, *Microsoft Translator* тощо); повністю кастомізовані (*customizable MT*), тобто такі, що підлягають тренуванню з метою забезпечення якіснішого перекладу термінології у певній галузі (наприклад *Kantan MT*, *Vengo Global* тощо); адаптивні (*adaptive MT*), тобто такі, що можуть вбудовуватися в інтегровані системи перекладу (*CAT-tools*) та навчатися в режимі реального часу у процесі виконання перекладу перекладачем (наприклад, *SDL Trados* тощо).

За алгоритмом дії виділяють: системи машинного перекладу на основі прикладів (*example-based machine translation – EBMT*), які використовують інформацію з існуючих перекладів (тобто прикладів) для спрощення перекладу нових висловлювань [8, сс. 137]; системи машинного перекладу на основі правил (*rule-based machine translation – RBMT*), які оперують на основі широкого спектру лінгвістичної інформації мови тексту оригіналу та мови тексту перекладу, зокрема на основі морфологічних, синтаксичних, семантичних й контекстуальних закономірностей цих мов та зв'язків між ними, а також двомовних словників [5]; статистичні системи машинного перекладу (*statistical machine translation – SMT*), які продукують переклади на основі застосування вірогіднісної моделі, параметри якої задаються, виходячи з аналізу корпусів паралельних текстів [9], нейронні системи машинного перекладу (*neural machine translation – NMT*), що являють собою нейронні мережі, архітектуру яких утворюють шифрувальник та дешифрувальник [4]; гібридні системи машинного перекладу (*hybrid machine translation – HMT*), які поєднують декілька алгоритмів дії (на сучасному етапі найчастіше нейронний машинний переклад та статистичний машинний переклад).

Значна популярність систем машинного перекладу пов'язана з низкою переваг, які такі системи надають своїм користувачам, а саме:

- швидке виконання перекладу – системи машинного перекладу працюють практично миттєво та здатні виконати переклад дуже великих обсягів за короткий проміжок часу;
- низька вартість порівняно з перекладом, виконуваним людиною, що є суттєвим фактором, особливо за умови великих обсягів матеріалів;
- конфіденційність, яка забезпечується завдяки відсутності безпосереднього контакту текстів оригіналу та текстів перекладу з людиною-перекладачем;
- універсальність, що означає переклад текстів будь-яких жанрів та будь-якої тематики;
- он-лайн переклад, тобто миттєвий переклад контенту веб-сайтів.

Тим не менш, у систем машинного перекладу є й багато недоліків, зокрема:

- якість машинного перекладу може значною мірою поступатися якості перекладу, виконаного професійним перекладачем;
- рівень точності може бути доволі низьким та коливатися в залежності від низки факторів, як то мовна пара, тематика, жанр тексту тощо;

- неспроможність враховувати при перекладі контекст.

Розробники систем машинного перекладу не зупиняються на досягнутих результатах та працюють над постійним вдосконалення систем, саме тому за прогнозами ринок машинного перекладу до 2022 року складе 980 мільярдів доларів США [1], а послуга з пост-редагування текстів, оброблених системами машинного перекладу, є однією з найпопулярніших у сучасних перекладацьких компаніях. Саме тому доцільною видається розробка спеціальних курсів, присвячених машинному перекладу з особливим акцентом на формуванні навичок й умінь постредагування. Так, майбутні перекладачі мають усвідомлювати, що за Керівництвом з постредагування *TAUS* [3], воно здійснюється відповідно до декількох рівнів якості: достатня якість та якість, рівна перекладові, виконаному людиною. Для забезпечення першого рівня якості перекладачеві необхідно: забезпечити семантично правильний переклад; переконатися, що немає жодних пропусків або додавання інформації; відредагувати образливий або неприйнятний контент; намагатися залишати якомога більше вихідного перекладу, виконаного системою; вносити тільки мінімальні правки, виходячи лише з основних правил правопису; не робити виправлень стилістичного характеру; не змінювати структуру речення виключно з метою покращення природності тексту перекладу.

З метою досягнення другого рівня якості перекладачеві потрібно: забезпечити граматично, синтаксично та семантично правильний переклад; переконатися у правильності передачі термінології та її однорідності; переконатися, що немає жодних пропусків або додавання інформації; відредагувати образливий або неприйнятний контент; намагатися залишати якомога більше вихідного перекладу, виконаного системою; перевірити правопис, пунктуацію та дефіси відповідно до основних правил; переконатися у правильності форматування.

Таким чином, беручи до уваги значну затребуваність послуг з постредагування, доходимо висновку, що майбутні перекладачі у процесі навчання мають оволодіти низкою знань з систем машинного перекладу, а також навичок й умінь його застосування та пост-редагування текстів, оброблених системами машинного перекладу, що потребує побудови спеціальної методики навчання, яка б враховувала усі особливості роботи з такими системами. Отже, перспективу наших подальших розвідок вбачаємо у розробці теоретичних основ згаданої методики.

Література

1. 5 Trends of 2020 in the Translation Industry. Retrieved February 5, 2020, from <https://resources.elitetranslations.asia/2019/08/02/5-trends-of-2020-in-the-translation-industry/>.
2. European Master's in Translation Competence Framework 2017. (2017). Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/emt_competence_fwkc_2017_en_web.pdf.
3. MT Post-editing Guidelines. Retrieved from: <https://www.taus.net/academy/best-practices/postedit-best-practices/machine-translation-post-editing-guidelines>.
4. Neural Machine Translation. Retrieved from: <https://medium.com/sciforce/neural-machine-translation-1381b25c9574>.
5. Shiwen Yu., Xiaojing B. Rule-based machine translation. *The Routledge Encyclopedia of Translation Technology*. London, England & New York, NY: Routledge, 2015. P. 186-200.
6. The European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF). (2008). Retrieved from: http://relaunch.ecompetences.eu/wp-content/uploads/2013/11/EQF_broch_2008_en.pdf.
7. What is Machine Translation? Режим доступу: <https://www.gala-global.org/what-machine-translation>.
8. Wong Tak-ming B., Webster J.J. Example-based machine translation *The Routledge Encyclopedia of Translation Technology*. London, England & New York, NY: Routledge, 2015. P. 137-151.
9. Yang L., Min Z. Statistical machine translation. *The Routledge Encyclopedia of Translation Technology*. London, England & New York, NY: Routledge, 2015. P. 201-212.

Марина Пилипчук
м. Київ, Україна

Підготовка майбутніх фахівців з перекладу в парадигмі діяльнісного підходу

The suggested exploration is devoted to the urgent and under-researched issue of future translator's professional training within the activity approach. It briefly reviews which areas of such training have been analyzed in modern scientific literature. The scientific interpretation of the "activity" phenomenon is revealed in philosophical, psychological and pedagogical domains. The personal-activity approach is regarded as the facet of the individual and professional development of future translators. The personal component assumes that the students themselves are at the center of the educational process. It consists of motivational and cognitive development lines. The activity component includes training and strategic as well as professionally oriented development lines.

Keywords: activity, development line, future translators, personal-activity approach, professional training